

Ett EU med förnuft och känsla

av Fredrik Erixon

Min gymnasieklass sista skolresa gick till Berlin. Det var det tidiga nittioalets Berlin. Drömmarnas Berlin. Muren hade under året innan vi kom blivit en turistattraktion, en halvripen påminnelse om ondskan där alla kunde hugga loss en bit. Annars var det mest återuppbyggnad. Brandenburger Tor restaurerades, Unter der Linden höll på att återfå sin glans. I staden fanns en nymornad känsla för det tyska enandet, en ny Berlin-republik, och varje samtal med tyskarna slutade i just detta. Det var lika nödvändigt som oundvikligt, lika önskvärt som hoppingivande.

Berlin upplevdes vara en miniatyr av något större. Staden var mötesplatsen för öst och väst. Där upplöstes mörk historia i ljus framtid. Där andades freden och friheten. Där låg Europa. Det var svårt att inte bli varm anhängare av EG.

Visst närvarade vetskapen om de politiska realiteterna. Berlin, det tyska enandet och EG sågs som en framtid av blod och rost. Alla visste att projekten skulle kräva år av arbete. Att det närmast ändlösa politiska maskineriet skulle dämpa tjusningen och skava sönder många av illusionerna. Men det fanns i alla projekt ett markerat drag av utopism. Berlin var ju en stad av drömmare. Många närde

en intensiv önskan att suddas ut historien och konflikterna, en känsla för att inte tro på gamla politiska realiteter.

"If you want to see the past, go to Rome. If you want to see the future, come to Berlin.", var stadens nya devis.

Få, om någon, varnade för nya skott i Sarajevo.

Utopister, visionärer och drömmare är alla nödvändiga för politiken. Det är av dem politiken får sin kraft. Men det är en kraft som måste hanteras varsamt. Drömmare är nämligen sällan vän av den nyktra analysen.

Varför behöver man påpeka detta i vårt sena nittioa, nästan ett årtionde efter Berlin-berusning och EG-driv? Skälet är enkelt. Trots utdragna förhandlingar om det ena än det andra, trots tuffa strider om budget och kvoter, indikationer på att det är en normal politisk situation, lever betydande delar av den utveckling EU på senare tid beslutat om på ett arv från det tidiga nittioalet. Det i en tid då förnuftet och den nyktra analysen mer än någonsin skulle behövas.

Tag ett projekt som EMU. Från och med årsskiftet är det sjösatt, euron är nu en erkänd transaktionsvaluta, och 2002 kommer mynten och sedlarna i människors plånböcker att vara tryckta under ECB:s förmyndigande. Projektet kan mycket väl lyckas, det finns en del som talar för det. Framför allt att det måste. Men det finns också en del som talar emot. Problemet är att ingen riktigt vet vad som kommer att hända.

Det är givetvis en illusion att tro att man på förhand kan sitta på all relevant information. Men det är också en illusion att tro att en slags experimentell politik är lyckad. En stor del av ovissheten borde ha varit besvarad med en faktisk utveckling innan euron infördes på allvar och bristen på en riktig offentlighet i EU har gjort att EMU kunnat passera utan att genomlysas på de arenor där nationella opinioner annars formas.

Det tidiga nittioalets Berlin finns inte längre. Det är nu inte en stad av drömmare. Och det är inte särskilt konstigt. Arbetslösheten ligger runt 15 procent och det har inte funnit någon lokal tillväxt på flera år, trots ett återuppbyggnadsprogram som kostar ungefär 150 miljarder kronor per år. En av Berlins intellektuella sammanfattade för några år sedan utvecklingen med talesättet "Ambition bites the nail of success". Den nyktra analysen hade kommit tillbaka. Samtidigt har berlinarna inte gett upp hoppet. Det finns en känsla av att man är på väg någonstans.

Samma känsla finns också i EU. Man är på väg, men ingen vet vart. Kommissionen skall nu ledas av italieneren Prodi. En förnuftig karl som kommer att sättas på prov. Det finns åtminstone en sak som talar för honom: Han valdes i Berlin.

